Závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 22. května 2008 o podpoře tvořivosti a inovací prostřednictvím vzdělávání a odborné přípravy

(2008/C 141/10)

RADA A ZÁSTUPCI VLÁD ČLENSKÝCH STÁTŮ ZASEDAJÍCÍ V RADĚ,

PŘIPOMÍNAJÍCE politické souvislosti této problematiky, které jsou uvedeny v příloze k těmto závěrům, a s ohledem na konferenci na téma *Podpora inovací a tvořivosti: odpověď škol na výzvy budoucích společností*, která se konala v Brdu ve dnech 9. a 10. dubna 2008,

BEROU NA VĚDOMÍ, ŽE:

1) třebaže organizace a obsah systémů vzdělávání a odborné přípravy spadá plně do kompetence členských států, podpora tvořivosti a inovací je oblastí, v níž by spolupráce na evropské úrovni mohla být přínosem pro kvalitu a účinnost na úrovni celostátní i regionální;

2) v rámci stávajícího pracovního programu „Vzdělávání a odborná příprava 2010“ jsou prostřednictvím úsilí o dosažení účinnosti a rovnosti podporovány společné evropské cíle kvality, přístupu a otevřenosti širšímu světu. Vzhledem k tomu, že tvořivost a inovační schopnosti mají zásadní význam rovněž pro udržitelný hospodářský a sociální rozvoj v Evropě, zasluhují tato témata větší pozornost v rámci budoucí evropské spolupráce v oblasti vzdělávání;

3) z hlediska celoživotního učení mohou k tvořivosti a inovacím přispívat všechny úrovně vzdělávání a odborné přípravy: rané stupně vzdělávání zaměřené na motivaci, získání dovednosti učit se a dalších klíčových kompetencí, a následné fáze, které se soustřeďují na konkrétnější dovednosti a vytváření, rozvoj a uplatňování nových znalostí a myšlenek.

DOMÍVAJÍ SE, ŽE:

1) tvořivost je hlavním zdrojem inovací, jež jsou zase považovány za hlavní hnací sílu z hlediska růstu a vytváření bohatství, které jsou základem zlepšení v sociální oblasti a zásadním nástrojem pro řešení globálních výzev, jako je změna klimatu, zdravotní péče a udržitelný rozvoj;

2) je stále více zapotřebí opatření na vnitrostátní úrovni, jakož i spolupráce na úrovni EU s cílem pokročit v náročné změně, jež je nezbytná, pokud školy mají poskytovat žákům odpovídající přípravu, aby byli schopni čelit důležitým výzvám a problémům rychle se měnícího světa;

3) kromě svého základního úkolu zajistit získání klíčových kompetencí a poskytnout znalostní trojúhelník s pevnou základnou dovedností mohou systémy vzdělávání a odborné přípravy hrát zásadní roli v rozvoji tvořivých a inovačních schopností jako klíčových faktorů při posilování budoucí hospodářské konkurenceschopnosti a prosazování sociální soudržnosti a prosperity jednotlivců;

4) je zapotřebí, aby počínaje na úrovni škol v sobě systémy vzdělávání spojovaly rozvoj konkrétních znalostí a dovedností s rozvojem obecných schopností souvisejících s tvořivostí, jako je zvídavost, intuice, kritické a laterální myšlení, řešení problémů, experimentování, ochota brát na sebe riziko a schopnost poučit se z neúspěchu, využívání představivosti a abstraktního uvažování i smysl pro podnikavost;

5) osm klíčových kompetencí pro celoživotní učení vymezených v doporučení Evropského parlamentu a Rady z prosince 2006 ([1]) se týká dovedností, které mají zvláštní význam pro tvořivost a inovační schopnosti. Zapotřebí jsou zejména dovednosti a kompetence, které lidem umožňují pojmout změnu jako příležitost, zachovat si vstřícnost k novým myšlenkám a respektovat a oceňovat hodnoty jiných;

6) vzhledem ke skutečnosti svědčící o tom, že rozmanitost a multikulturní prostředí mohou povzbuzovat tvořivost, by inkluzivní politiky vzdělávání zaměřené na toleranci a vzájemné porozumění mohly proměnit rostoucí multikulturalismus evropských společností v přednost z hlediska tvořivosti, inovací a růstu;

7) zapojení škol do nových a různých sítí, zejména sítí vycházejících z místní komunity, jim může napomoci dosáhnout cílů v oblasti vzdělávání a současně přispět k podpoře tvořivosti a inovací. Spolupráce mezi oblastmi vzdělávání, pracovního života a občanské společnosti obecně mají zásadní význam z hlediska předvídání měnících se potřeb profesního a společenského života a přizpůsobení se jim: prostřednictvím stáží, společných projektů, vzájemného učení a instruktorů pocházejících z jiných než vzdělávacích oblastí se učitelé a studenti mohou seznamovat s novými myšlenkami;

8) učitelům náleží rozhodující úloha v péči o tvůrčí potenciál každého dítěte a jeho podpoře, k čemuž mohou přispět tím, že ve svém učení sami budou vzorem tvořivosti.

([1]) Doporučení 2006/962/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. prosince 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení (Úř. věst. L 394, 30.12.2006, s. 10).

V tomto ohledu se zdá, že zejména individuální, na studenta zaměřené přístupy ke vzdělávání uzpůsobené potřebám a schopnostem jednotlivých studentů – včetně zvláště nadaných – zejména napomáhají tvořivosti a navzdory jejich dopadům na zdroje a vnitřní organizaci vedou ke zvýšení motivace a sebedůvěry studentů, kteří jsou zaměřeni spíše prakticky či umělecky;

9) instituce vzdělávající učitele přispívají rovněž zásadním způsobem při vybavování pedagogických pracovníků znalostmi a kompetencemi potřebnými pro uskutečnění změn, jako jsou dovednosti nutné k prosazování přístupů zaměřených na studenta, pracovních metod založených na spolupráci a využití moderních pracovních nástrojů, založených zejména na informačních a komunikačních technologiích (IKT). Podněcování tvůrčích schopností a postojů ve školách rovněž vyžaduje podporu organizační kultury přístupné tvořivosti a vytvoření prostředí celkově příznivého pro inovace, jakož i angažované a na budoucnost orientované vedení na všech úrovních;

10) vzhledem k narůstajícímu podílu učení, které probíhá na pracovišti, neformálně a ve volném čase – často prostřednictvím nových učebních nástrojů a metod využívajících IKT – má rozvíjení tvůrčích a inovačních schopností význam pro všechny stránky celoživotního učení;

11) je zapotřebí rozsáhlejšího výzkumu podpořeného sdílením údajů, pokud jde o metody pro určování, vymezení, měření a zaznamenávání výsledků učení v sociálních průřezových dovednostech, jako jsou tvořivost a inovační schopnosti. Rovněž je zapotřebí poskytnout tvůrcům politik v oblasti vzdělávání přesvědčivější argumenty na podporu tvůrčích a inovačních schopností prostřednictvím celoživotního učení a posoudit možnosti, jak by k tomuto procesu mohla přispět EU.

VYZÝVAJÍ ČLENSKÉ STÁTY, ABY:

1) zvážily možnosti, jak podpořit větší spolupůsobení mezi znalostmi a dovednostmi na jedné straně a tvořivostí na straně druhé, jakož i možnosti, jak co nejlépe podporovat, sledovat a posuzovat tvořivost a inovační schopnosti na všech úrovních vzdělávání a odborné přípravy;

2) podněcovaly učitele k rozvíjení jejich profesní úlohy při usnadňování učení a podpoře tvořivosti a pomáhaly institucím vzdělávajícím učitele reagovat na nové požadavky učitelského povolání, například podporou přístupů založených na spolupráci a zaměřených na studenta, inovačních učebních prostředí a využívání zdrojů otevřeného vzdělávání;

3) prosazovaly kulturu učení prostřednictvím rozvoje širších učebních společenství, a to usnadňováním a podporou sítí a spolupráce – zahrnujících občanskou společnost a další zúčastněné strany – mezi oblastí vzdělávání a souvisejícími oblastmi, jako je kultura na jedné straně a oblast pracovního života na straně druhé.

VYZÝVAJÍ ČLENSKÉ STÁTY A KOMISI, ABY:

1) zvážily zahrnutí podpory tvořivosti a inovačních schopností mezi cíle stávající a budoucí evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy jako doplňujícího opatření na prosazování a podporu provádění doporučení z roku 2006 týkajícího se klíčových kompetencí pro celoživotní učení; a na evropské úrovni přezkoumaly vhodné a účinné prostředky – jako je vzájemné učení – pro dosažení těchto cílů na všech úrovních vzdělávání a odborné přípravy a z hlediska celoživotního učení;

2) podporovaly kulturní produkci, mezikulturní dialog a spolupráci na místní, regionální, celostátní a mezinárodní úrovni s cílem rozvíjet podmínky, které zvláště napomáhají tvořivosti a inovacím;

3) vytvářely spolupůsobení na podporu tvořivosti a inovací prostřednictvím aktivní spolupráce s příslušnými mezinárodními organizacemi, zejména Radou Evropy, Unesco a OECD, v otázkách jako mezikulturní vzdělávání, demokracie, tolerance a lidská práva. (Je třeba zajistit právo všech členských států podílet se na této činnosti.);

4) podněcovaly a podporovaly rozvoj, výměnu a šíření osvědčených postupů týkajících se fakticky podložené vzdělávací politiky, pokud jde o podporu tvůrčích a inovačních dovedností v Evropě;

5) vhodným způsobem využívaly programů a nástrojů EU na prosazování a podporu tvořivosti a inovačních schopností na všech stupních celoživotního učení, jakož i v samotném vzdělávacím procesu.

A VYZÝVAJÍ KOMISI, ABY:

1) podpořila příslušný výzkum, analýzu a výměnu údajů na úrovni EU i mezi členskými státy – ve spolupráci s evropskými a mezinárodními výzkumnými institucemi – týkající se podpory a rozvíjení tvůrčích a inovačních dovedností prostřednictvím vzdělávání a odborné přípravy;

2) v procesu vytváření nového strategického rámce pro evropskou spolupráci v oblasti vzdělávání a odborné přípravy po roce 2010 nadále vyvíjela úsilí o zvýšení úrovně porozumění v otázkách souvisejících s rozvíjením tvůrčích a inovačních schopností prostřednictvím vzdělávání a odborné přípravy v obecném rámci široce založené inovační politiky pro EU.

PŘÍLOHA

POLITICKÉ SOUVISLOSTI

1. Zpráva Rady ve složení pro vzdělávání pro jarní zasedání Evropské rady v roce 2001 ([1]) a následně přijatý podrobný pracovní program ([2]), v nichž byla stanovena řada konkrétních budoucích cílů pro systémy vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, včetně rozvíjení dovedností pro znalostní společnost, zvýšení přitažlivosti učení a posílení vazeb s oblastí pracovního života a výzkumu i společnosti jako celku.

2. Závěry jarního zasedání Evropské rady z roku 2006, které zdůraznily, že je třeba urychlit reformy s cílem zajistit vysokou kvalitu vzdělávacích systémů, jež jsou efektivní i spravedlivé, a v nichž byla uznána zásadní úloha všech úrovní vzdělávání a odborné přípravy v úsilí o špičkovou kvalitu a inovace ([3]).

3. Závěry Rady z listopadu roku 2006 o efektivitě a rovném přístupu ve vzdělávání a odborné přípravě, v nichž bylo uvedeno, že vzdělávací instituce by se měly zaměřit na širší vzdělávací prostředí, aby podpořily a udržely účinnost, spravedlnost a všeobecné dobré podmínky ([4]).

4. Doporučení Evropského parlamentu a Rady z prosince roku 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení, v němž byla zdůrazněna úloha kritického myšlení, tvořivosti, iniciativy, řešení problémů, hodnocení rizik, rozhodování a ovládání pocitů ve všech osmi klíčových kompetencích ([5]).

5. Závěry Rady z prosince roku 2006 o strategických prioritách pro inovaci na úrovni EU ([6]), v nichž bylo vzdělávání označeno za předpoklad pro inovaci a jež uváděly, že vzdělávání musí prosazovat nadání a tvořivost od útlého věku, a které byly přijaty v reakci na sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů ze dne 13. září 2006 „*Uvádění znalostí do praxe: Široce založená inovační strategie pro EU*“ ([7]).

6. Sdělení Komise z května roku 2007 „*Evropský program pro kulturu v globalizovaném světě*“, které uvádí, že je třeba posoudit a propagovat úlohu kultury při podpoře a prosazování tvořivosti a inovací, a považuje tvořivost za základ inovací ([8]).

7. Závěry Rady z května roku 2007 o uceleném rámci ukazatelů a kritérií pro sledování pokroku při plnění lisabonských cílů v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, v nichž se uznává, že vymezení uceleného rámce ukazatelů a kritérií je trvalým procesem založeným na konzultacích ([9]).

8. Závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě z listopadu roku 2007 o zlepšování kvality vzdělávání učitelů, v nichž bylo dohodnuto podporovat získávání kompetencí, jež umožní učitelům osvojovat si nové poznatky a být tvůrčí, a to prostřednictvím zapojení do reflektivní praxe a výzkumu ([10]).

9. Společná zpráva Rady a Komise pro rok 2008 o pokroku v provádění pracovního programu „Vzdělávání a odborná příprava 2010“ s názvem „Celoživotní učení jako základ znalostí, kreativity a inovací“, v níž se zdůrazňuje, že výzkum a inovace vyžadují širokou základnu dovedností veškerého obyvatelstva a že špičková úroveň a klíčové kompetence musí být rozvíjeny ve všech systémech a na všech úrovních vzdělávání a odborné přípravy ([11]).

10. Klíčová sdělení Rady ve složení pro vzdělávání jarnímu zasedání Evropské rady z roku 2008, v nichž se uvádí, že vzdělávání a odborná příprava musí obyvatelstvu poskytovat širokou základnu znalostí a dovedností a rozvíjet u studentů kreativitu a schopnost inovace a že za tímto účelem je třeba na všech stupních vzdělávání vytvářet učební osnovy tak, aby více rozvíjely tvůrčí a inovativní kompetence studentů ([12]).

([1]) *Konkrétní budoucí cíle v oblasti systémů vzdělávání a obecné přípravy* – zpráva Rady ve složení pro vzdělávání Evropské radě (dokument 5980/01).
([2]) *Podrobný pracovní program průběžné kontroly cílů systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě*, obecně nazývaný pracovní program „Vzdělávání a odborná příprava 2010“ (Úř. věst. C 142, 14.6.2002, s. 1).
([3]) Závěry předsednictví, Evropská rada zasedající v Bruselu ve dnech 23. a 24. března 2006 (dokument 7775/06).
([4]) Závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 14. listopadu 2006 o efektivitě a rovném přístupu ve vzdělávání a odborné přípravě (Úř. věst. C 298, 8.12.2006, s. 3).
([5]) Doporučení 2006/962/ES.
([6]) Závěry Rady ze dne 4. prosince 2006 o široce založené inovační strategii: Strategické priority pro inovační opatření na úrovni EU (dokument 16253/06).
([7]) Dokument 12940/06.
([8]) Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, 10. květen 2007 – *Evropský program pro kulturu v globalizovaném světě* (KOM(2007) 242 v konečném znění).
([9]) Závěry Rady o uceleném rámci ukazatelů a kritérií pro sledování pokroku při plnění lisabonských cílů v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, 24. květen 2007 (Úř. věst. C 311, 21.12.2007, s. 13).
([10]) Závěry Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 15. listopadu 2007 o zlepšování kvality vzdělávání učitelů (Úř. věst. C 300, 12.12.2007, s. 6).
([11]) „*Celoživotní učení jako základ znalostí, kreativity a inovací*“ – společná zpráva Rady a Komise pro rok 2008 o pokroku v provádění pracovního programu „Vzdělávání a odborná příprava 2010“ (dokument 5723/08).
([12]) Klíčová sdělení Rady ve složení pro vzdělávání jarnímu zasedání Evropské rady v oblasti vzdělávání a odborné přípravy a mládeže (dokument 6445/08).

11. Závěry jarního zasedání Evropské rady z roku 2008, které za klíčový faktor pro budoucí růst označily plný rozvoj potenciálu evropských občanů pro inovace a tvořivost, založeného na evropské kultuře a špičkové kvalitě v oblasti věd ([1]).

12. Komisí předložený návrh rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Evropském roku tvořivosti a inovace (2009) ([2]).

([1]) Závěry zasedání předsednictví Evropské rady v Bruselu ve dnech 13. a 14. března 2008 (dokument 7652/08).
([2]) Dokument 7755/08.